

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep.,
0030 Oslo

FINANSDEPARTEMENTET	
13. AUG. 2007	
Saksnr.	07/115-35
Arkivnr.	475.0

Deres ref.:

Vår ref.: 200703310-4/JHE/008

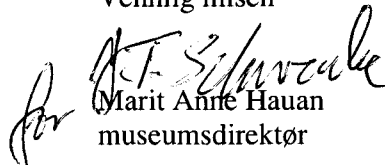
Dato: 10.08.2007

HØRING - UTKAST TIL STRATEGI FOR BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Universitetsmuseet (TMU) avgir med dette en høringsuttalelse om utkastet til "Norges strategi for bærekraftig utvikling".

Vi takker Finansdepartementet for muligheten til å avgi uttalelsen, og håper den kan bidra positivt i det videre arbeidet

Vennlig hilsen

Marit Anne Hauan
museumsdirektør

Jan Henriksen
seniorkonsulent

Vedlegg: 1) Høringsuttalelse (4 s).

Kopi: Universitetsdirektøren

TROMSØ MUSEUM - UNIVERSITETSMUSEET

Administrasjonen

Universitetet i Tromsø, No-9037 Tromsø, tlf 77 64 40 00, e-post postmottak@uit.no, http://uit.no
seniorkonsulent Jan Henriksen, tlf 77 64 51 45, faks 77 64 50 25, e-post jan.henriksen@tmu.uit.no

Høringsuttalelse - Norges strategi for bærekraftig utvikling

Innspill fra Tromsø Museum - Universitetsmuseet (TMU), Universitetet i Tromsø

Universitetsmuseet (TMU), Universitetet i Tromsø takker Finansdepartementet for muligheten til å gi innspill i forbindelse med Regjeringens arbeid med en norsk strategi for bærekraftig utvikling. Som forsknings-, formidlings-, samlings- og forvaltningsinstitusjon har vi lest utkastet til strategi med interesse, og ønsker å påpeke noen faktorer som forhåpentligvis kan styrke både det strategiske aspektet og ikke minst implementering av strategien:

Ad kapittel 6.3: Biologisk mangfold og kulturminner

Biologisk mangfold:

Behovet for styring, finansiering og kunnskapsbaserte verktøy:

- TMU har i samarbeid med Artsdatabanken utviklet et pilotprosjekt for WEB-baserte kart som viser artslokalisering og artsutbredelse. Vi tror at dette prosjektet vil kunne ha stor betydning når kartlegging og overvåking av naturtyper og arter skal forsterkes. Dette gjelder både for de pågående arbeidene med "Rødlista" og for "Svartlista" (oversikt over nye uønska arter). Det kunnskapsgrunnlaget dette prosjektet vil skape vil både være nyttig for alle forvaltningsnivåer og planleggere når det gjøres tilgjengelig via WEB/Internett. Kunnskapen vil også kunne være nyttige for private tiltakssøkere og offentligheten, men det skapes samtidig noen dilemmaer mht hvor åpen kunnskapen om truede og sårbare arters lokalisering skal være.
- Når det gjelder invaderende, uønskete dyre- og plantearter (jf "Svartlista") vil vi nevne at Universitetsmuseet (TMU) har et betydelig tilfang av kunnskap, som vi antar er av interesse for planlegging av de mottiltak som nå er aktualisert i Nord-Norge.
- SEAPOPOP 2005 er et prosjekt som har vår fulle støtte. TMU har kartlagt og overvåket sjøfuglbestander i Nord-Norge siden midt på 1960-tallet, og sitter i så måte på verdifulle data som er gjort tilgjengelig for SEAPOPOP 2005. I sin nåværende form er SEAPOPOP 2005 imidlertid ikke fullfinansiert. Prosjektet dekker til nå bare deler av Nord-Norge, Trøndelag og et stykke nedover langs kysten til Møre. For å få til en god nasjonal strategi er det vår oppfatning at hele den norske kyststrøpen bør inngå i prosjektet, og at alle relevante departement bør støtte prosjektet.

Vi vil foreslå det satses strategisk på å styrke de ovennevnte prosjektene i strategien og i nasjonalbudsjettet. Vi vil også foreslå at man satses på å bruke etablerte kunnskapsmiljøer i implementeringen, og at de nevnte dilemmaene blir søkt avklart.

Kulturminner:

Bevaringsprogrammer og forskning:

Fra et kulturfaglig ståsted hilses satsingen på bevaring og vedlikehold av kulturminner velkommen. Når kulturminner skal forvaltes, eventuelt konserveres og bevares for ettertida er forståelse og tolking av kulturminnene og deres kontekst svært viktig. Ny forskning og ny fortolking av kulturminner har direkte betydning både for omfang og for hvilke fysiske bevaringstiltak, materialer, kjemikalier (osv) som velges i konserveringsøyemed. I noen kjente tilfeller har kulturminner blitt ødelagt og/eller skadet - dette gjelder for eksempel en del bergkunst - når det har vært satt inn tiltak for bevaring og konservering. Forskningsaspektet og en dynamisk kunnskapsoppfatning er derfor vesentlig når man skal bedrive god og ressurseffektiv forvaltning, og for å kunne gjøre de riktige grepene i forvaltningssammenheng.

På denne bakgrunnen vil vi foreslå at vekten på målrettet forskning på kulturminner styrkes i strategien og nasjonalbudsjettet, for å unngå å skade og tap av kulturminnene det er snakk om.

Ad kapittel 6.4: Naturressurser

Marine ressurser

Ikke bare naturlig – også kulturell:

Når strategien påpeker at en bærekraftig utvikling av marine ressurser må være kunnskapsbasert, er det noe som vekker anerkjennelse hos oss. I den sammenhengen ønsker vi å påpeke at kunnskapen som trengs for å skape god og bærekraftig forvaltning også må inkludere kultur-/samfunnsaspektet.

Det er ikke vanskelig å forstå at drømmene om velstand skapt av den industrielle revolusjonens la grobunn for stordrift og storskala utnyttning av naturressurser, og at dette for eksempel medførte et behov for å utvide geografiske fangstfelt. Dette har igjen på skapt ressurskonflikter mellom inuitter, deres forvaltningsregime, deres høstingstradisjoner, og industrifiskere, deres forvaltningsregime og deres høstingstradisjoner. Det samme har skjedd mellom russere og nordmenn, mellom sjøsamere og nordmenn, mellom møringer og finnmarkinger, mellom snurrevadfiskere og garnfiskere, skjønt i de sistnevnte tilfellene er det ikke nasjonalgrenser som definerer forståelsen og det kulturelle og forvaltningsmessige skillet. Bildene (i vid forstand) vi har av ressursene og måten de skal forvaltes på, hva som er bæreevne og hva som ikke er bæreevne er mao skapt i og av ulike kulturer, og er derfor en vesentlig del av den kunnskapsbaserte forståelsen som skal til for å skape bærekraftig marin utvikling.

Vi tror derfor at om man skal lykkes med en nasjonal strategi for bærekraftig marin utvikling er det nødvendig både å ha gode bestandsmodeller og god økologisk forståelse, og dessuten god samfunnsfaglig forståelse av de samme fenomenene. Det er samtidig viktig at kunnskapen og debatten når ut over forvaltnings- og forskningsmiljøene. I den forbindelse håper vi at vi, som debatt og dialoginstitusjon, skal kunne finne full finansiering for og deretter kunne åpne utstillingen "Den politiserte torsken" i 2008.

Ad kapittel 6.7: Samiske perspektiver i miljø- og ressursforvaltningen

Det sjøsamiske perspektivet:

Det er ingen tvil om at reindriftsnæringen både har stor betydning og er en vesentlig bærer av det vi oppfatter som samisk kultur- og identitet. Men det er ikke den eneste bæreren av samisk kultur- og identitet. Vi tror derfor at en vellykket strategi for miljø- og ressursforvaltning også bør inkludere det vi kan rubrisere som "den sjøsamiske kulturen" mht å være en vesentlig i samisk kultur- og identitetsbæring.

I denne forbindelsen ønsker vi å henlede oppmerksomheten til Smith-utvalgets pågående arbeid om retten til fiske i saltvann/sjøen i og utenfor Finnmark, for samer og andre. Det er vesentlig at det sjøsamiske perspektivet både hevdes på Sametinget og i regjeringens arbeid, om man skal få til en vellykket strategi som tar sikte på å gi den samiske kulturen (i bred forstand) mulighet til næringsutøvelse, bærekraft og godt livsgrunnlag.

Som under andre kapitler i regjeringens strategi tror vi det er viktig at forvaltnings- og beslutningsgrunnlaget også i denne sammenhengen må utvikles til å bli mer kunnskapsbasert, både med et bredt tilfang av kunnskap som bør være tverrvitenskapelig, og med instrumenter som gir gehør for lokale kunnskapskilder.

Ad kapittel 7.6: Utdanning for bærekraftig utvikling

Det er ikke vanskelig å være enig i at kunnskap og kunnskapsspredning og verdierarbeid er vesentlige forutsetninger for å få til bærekraftig utvikling. I den sammenhengen vil vi nevne at både kultur og naturseksjonene ved de ulike universitetsmuseene har produsert og vil produsere utstillinger, gi foredrag, popularisere foredrag og lage læremidler som utdyper og problematiserer forholdet mellom miljø, natur, kultur og bærekraft, innenfor de rammene man har til rådighet. Vi vil også peke på at alle universitetsmuseene har en egen skoletjeneste som bedriver aktiv kunnskapsformidling tilknyttet utstillinger, kultur- og naturlandskap, botaniske hager, vandretutstillinger osv. Skoletjenesten er et redskap for å skape kort vei mellom forskning, generering av ny kunnskap, allmennheten og skoleverket. Når man skal implementere regjeringens strategi kan denne virksomheten inneholde noen instrumenter som gjør at man vinner terreng. Det er også helt klart at vi ønsker å bli brukt som arenaer og som produsent når det skal skapes debatt om miljø og bærekraft fremover. Nedenfor presenterer vi noen aktuelle eksempler fra vår egen virksomhet:

Eksisterende eksempler:

I skrivende stund huser vi UNEPS utstilling "Is som smelter – et hett tema?", og viser filmprogrammet til NUFF (Nordisk ungdomsfilmfestival) om global oppvarming. Utstillingen ble åpnet søndag 3.juni i år av Kronprins Håkon og miljøvernminister Helen Bjørnøy. Men det er også andre gode eksempler fra vår virksomhet som tematiserer og setter bærekraftig utvikling under debatt:

Sapmi: Til utstillingen "Sapmi" har vi for eksempel utarbeidet et eget undervisningsopplegg i samisk samtidskunnskap for videregående skole: "En nasjon blir til....." Undervisningsopplegget er tospråklig, og finnes både i norsk og samisk språkdrakt. Undervisningsopplegget finnes på følgende url: <http://sapmi.uit.no/>, og vi håper at også dette prosjektet vil fremme dialogen og kunnskapen som er nødvendig når Regjeringens strategi skal implementeres.

Ilden i sentrum: Utstillinga ble åpnet i 2006 og problematiserer "steinalderens ildteknologi" satt inn i en mer nåtidig ramme. Den har hentet gjenstander fra de arkeologiske utgravningene på Melkøya utenfor Hammerfest (2001-2004), og er utformet omkring temaet. Utstillingsproduksjonen er finansiert av Statoil.

Med interaktive flatskjermer og hypermoderne teknologi representerer "*Ilden i sentrum*" en ny generasjon utstillinger. Den er ikke overlesset med fagstoff, men har innfallsvinkler som gjør det lett for de besøkende interaktivt å tilegne seg kunnskap. Publikum kan for eksempel få innblikk i fortidens klima gjennom ei ved å velge seg frem til ei "værmelding" lik den de fleste av oss kjenner fra TV. Det er også utviklet et eget opplegg for undervisning av skoleklasser i utstillinga. Denne utstillinga skaper forbindelse mellom fortid, nåtid og framtid mht ressursutnyttelse, bærekraft og miljø.

Is som smelter – et hett tema: Utstillingen viser barns blikk på menneskeskapt miljøproblemer. FN sitt miljøprogram UNEP har invitert barn fra hele verden til å bli med på en tegnekonkurranse under mottoet "Is som smelter – et hett tema?". Det er valgt ut 64 av 13 000 bilder til ei utstilling. Utstillingen støttes av kortfilmer knyttet til NUFF (Nordisk ungdomsfilmfestival), med global oppvarming som tema.

Plantago: Dette er et nyutviklet verktøy fra TMU, tilpasset Kunnskapsløftet, som skal gjøre det enkelt for lærere å ta med elevene i 1.-10. skoletrinn ut i friluft for å få "hands on" erfaring om planter. Det er en ressursperm med fokuset på vanlige, viltvoksende planter i Norge, brukt som mat eller medisin, i barnelek eller til plantefarging. Mange av disse artene finnes i nærområdet rundt de fleste skoler – noen av dem vokser til og med

inne i skolegården. Det som gjør *Plantago* spesielt er at det gir rom for lokal tilpassing slik at elevene får kunnskap om det biologiske mangfoldet i sitt nærområde. Uteaktiviteter er integrert med oppgaver og etterarbeid på skolen. Det arbeides med å få *Plantago* inn på nettstedet www.miljolare.no.

Botanisk hage: "Arktisk alpin botanisk hage" er anlagt og under utvikling på campus i Breivika. Hagen viser et bredt spenn innenfor arktiske og alpine vekster og er et ettertraktet besøkssted for turister, lokale innbyggere i Tromsø og ikke minst for undervisning. Det undervises snart like mange skoleelever i botanisk hage som det gjør i alle de øvrige utstillingene ved TMU.

Ottar: Vårt populærvitenskapelige magasin OTTAR har et stabilt opplag på 4000 abonnenter. Magasinet tar stadig vekk opp aktuelle problemstillinger – både om naturgrunnlag, kultur og bærekraft - som er belyst vitenskapelig og popularisert. OTTAR brukes aktivt i undervisning i mange skoler.

Eksempler på prosjekter under utvikling:

TMU har også prosjekter under utvikling som vil bidra til å kaste lys på miljø, resursutnyttning og bærekraftig utvikling. Vi vil for eksempel nevne:

NaturligVIS: Det snekres per i dag i deler av våre utstillingsarealer for å bygge den nye utstillingen "NaturligVIS". Denne utstillingen vil spesifikt ta for seg og problematisere naturgrunnlaget i Nord-Norge og de polare egnene. Skulle den bli en like stor publikumsmagnet som den gamle zoologiske utstillingen var, bør den bl.a. kunne omsettes i gode læringsmuligheter om naturgrunnlaget og bærekraft. Det vil også bli utviklet egne undervisningsopplegg omkring denne utstillinga. Det må også skytes inn at finansieringskildene for denne typen tiltak ikke er mange og velstående. TMU tar derfor en relativt stor risiko ved å iverksette et tiltak som er underfinansiert med om lag 1 million kroner.

Den politiserte torsken: Denne utstillinga vil, dersom den blir realisert, forholde seg til torsken som noe mer enn en ressurs som har en spennende biologi og som kan utnyttes kommersielt. Den vil problematisere også det faktum at torsken er en høyt skattet ressurs som kan sette i sving store og små politiske bevegelser, det være seg sammenstøt mellom russiske trålere og norske oppsynsskip, slag i Trollfjorden, urfolks rettigheter, nasjonale nord-sør konflikter og torsk som livsgrunnlag og velferdssikkerhet. Per dato er utstillinga under planlegging, den er imidlertid underfinansiert med om lag 1 million kroner, og vil bli realisert dersom TMU finner inndekning på underfinansieringen.

TMU takker igjen for muligheten til å avgi høringsuttalelse til "Norges strategi for bærekraftig utvikling".